

ΚΥΨΕΛΛΗ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΘΗΣΙΑ

προπληρωτέα

Ἐν Ἑλλάδι. Δρ. ν. 6.

Ἐν τῷ ἔξωτερον φρ. χρ. . . . 40

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ

ΘΩΝ ΡΕΝΤΖΟΣ

ΕΤΟΣ Γ'.—ΦΥΛΑ. 8.

ΑΡΙΘΜΟΣ 32

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 20 Μαρτίου 1886

ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΣ

. Rivolgiam lo ingegno
A le belle arti nostre, o esperie genti.

Περὶ τοῦ πολυθρῦλτου τούτου ἀρχιτέκτονος, ζωγράφου, γλύπτου καὶ ποιητοῦ οὗ τινος ὁ μέγας τοῦ Ρολάνδου αἰοῖδς διὰ τοῦ γλαφυροῦ αὐτοῦ ὕφους τὸν στέφανον ἐπλεῖσε γράφων

. quel che a par sculpe e colera

Michel, più che mortale Angel divino, πλεῖστοι τῶν ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων συνέγραψαν. Μεταξὺ τῶν πρώτων ἀριστεύουσιν οἱ Vasari καὶ Condivi ὧν τὰ ἔργα ἀεῖποτε ἔσσονται τὰ τῆς βιογραφίας αὐτοῦ κείμενα. Μεταξὺ τῶν δευτέρων ἴσως πάντων ὑπερέχει ὁ Ἄγγελος Duppa οὗτινος τὸ πόνημα διακρίνεται κατὰ τὴν κομψότητα πεπλουτισμένον εἰσέτι ἐκ τῶν εἰκονογραφιῶν, ἐπιστολῶν καὶ ποιημάτων τοῦ ἐξόχου Ἰταλοῦ. Κατὰ τὸν τεχνοκρίτην Gamba πρέπει νὰ ἐκτιμῆσωμεν ὡς λίαν πολῦτιμον τὴν γαλλικὴν ἱστορίαν τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Μιχαὴλ Ἄγγελου ἐκδοθεῖσαν παρὰ τοῦ Quatremere ἐκ Quincy. Ἡ ἱστορία τῆς τέχνης τοῦ Angecourt, καὶ ἐν γένει πάντες οἱ τῆς καλλιτεχνίας ἱστορικοὶ πραγματεύονται περὶ αὐτοῦ καὶ πρὸ πάντων τούτων ἡ τῆς γλυπτικῆς Ἱ-

στορία τοῦ Cicognara παρέχουσα ἡμῖν ἀναντίρρητα γεγονότα καὶ ὀρθὰς τῶν ἔργων κρίσεις. Ἄξια τῆς ἡμετέρας ἀναγνώσεως καὶ μελέτης διατελοῦσιν εἰσέτι αἱ ἐνθερμοὶ καὶ ἐμβριθεῖς σελίδες περὶ Μ. Ἄγγελου τοῦ Τ. Dandolo ἐν τῷ τοῦ Δάντου Αἰῶνι, καὶ ἐν τῇ τῶν Παπῶν Ἱστορία. Ἄρισται μελέται τῶν ἔργων καὶ τῆς ἀξίας τοῦ μεγίστου τεχνίτου εἶνε αἱ τοῦ F. De Boni ὅς τις τεκμήριον ἔδωκεν ἡμῖν εἰς ἀνάλογον ἄρθρον ἐν τῇ τῆς Ἑνετίας Ἐγκυκλοπαιδείᾳ.

Ἰδιαίτερα ἔργα τοῦ Βωναρόττη ἔτυχον εἰσέτι ἰδιαίτερον πονημάτων π. χ. [αὐτὸς οὗτος δι' ἐπιστολῆς δημοσιουθείσας μετὰ τρεῖς αἰῶνας παρὰ Σεβαστιανοῦ Ciampi τῷ 1834 ἀνέλαβε τὴν ἀπολογίαν τοῦ μνημείου τοῦ Ἰουλίου κατὰ τῶν φθονερῶν Ἀριστίππων τῆς ἐποχῆς του· ὁ κολοσσαῖος ἀνδριάς τοῦ Μωϋσῆως (ὃν τίνα μόνον ὁ Lacombe ἀγνοοῦμεν τίμην αἰτία εἰσιώπησε) περιεγραφή ὑπὸ πολυαριθμῶν ποιητῶν καὶ φιλολόγων ἐν οἷς καταλέγεται ὁ Cancelleri ὅστις τῷ 1823 ἔγραψεν ἐπιστολὴν περὶ τοῦ Μωϋσῆως ἐξ ἧς ἐξάγεται ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία πάντων ἐκείνων οἵτινες ἐν γένει καὶ ἰδιαίτερος συνέγραψαν περὶ Μ. Ἄγγελου καὶ περὶ τούτου τοῦ ἀγάλματος ἀξιόλογον περιγραφὴν καὶ διατριβὴν ἀφῆκεν ἡμῖν ὁ εἰδήμων γηραιὸς Ρί-

stolleri κατά τὸ ἔτος 1859.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν αὐτοῦ προτερημάτων ὁ Βωναρόττης ὑπῆρξε φιλόλογος καὶ ποιητῆς καὶ τὰ ἐπὶ αὐτοῦ συνήθως ἀνεγίνωσκε πρὸς τὴν διάσκησιν ποιητῆριαν Βικτωρίαν.

Ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ ἀδελφίδου αὐτοῦ Μ. Ἀγγέλου τοῦ νεωτέρου ἐν Φλωρεντία τοῦ 1623, καὶ οὐχὶ ὡς ἄλλοι ἡμαρτημένως λέγουσι τῷ 1613, ἀναθέντος αὐτὰ τῷ Καρδινάλιῳ Maffeo Barberini εἰτα Πάπα Urbano VIII. Ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ἔκδοσις Φλωρεντινῆ τοῦ ἔτους 1726 συναρμολογηθεῖσα ὑπὸ G. B. τούτ' ἔστι ὑπὸ τοῦ περιφανοῦς Giovanni Bottari τοῦ μετριοφρόνως ὑποκαλυπτομένου καὶ ἐν ἄλλοις λυσιτελέσιν ἐπιχειρήμασιν ὑπὸ τὰ ἀρχικά G. B. Ἡ Ῥωμαϊκὴ ὁμῶς τοῦ 1817 φαίνεται ἡ ἐντελεσεστὰ συμπεριλαμβανούσα καὶ τὰ ἀνεκδοτα αὐτοῦ ποιήματα ἐξ Οὐατικανοῦ Κώδικος.

Ἐκ τοιούτων πηγῶν τὴν ἡμετέραν τοῦ Μ. Ἀγγέλου βιογραφίαν ἀρνούτες θέλομεν ἐξετάσει ἱστορικῶς τε καὶ φιλολογικῶς τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐλπίζοντες ὅτι αἱ ἡμέτεροι μελέται θέλουσι συντείνειν εἰς κλέος τοῦ μᾶλλον ἠθνητοῦ θεοῦ τούτου Ἀγγέλου.

Τῆ 6ῃ Μαρτίου 1474 ἡμέρα δευτέρα ὥρα 4ῃ τῆς πρωίας ἐν Καπρέζῃ τῆς Ἀρετινῆς χώρας ἐγεννήθη παιδίον, ὅπερ ὀνομάσθη Μιχαὴλ Ἀγγέλος. Κατὰ περίεργον σύμπτωσιν, ἧτις εἶναι ἴσως ἀδύνατον νὰ θεωρηθῇ τυχαία, ὁ Σάγκιος καὶ ὁ Βωναρόττης, οἱ δυο κορυφαῖοι τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Κόσμου ζωγράφοι, ἔλαβον γεννηθέντες τὸ ὄνομα ἐνὸς τῶν Ἀγγέλων ἔτι δὲ περιεργότερον εἶναι ὅτι ὁ μὲν Ραφαὴλ θεωρεῖται ὁ ἄγγελος τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐπλαγχνίας, ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ ἐξολοθρευτοῦ!

Πατὴρ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου ἦτο ὁ Λεωνάρδος Βωναρόττης δῆμαρχος Κλουσίου καὶ Καπρέζης, ἔλκων τὸ γένος ἐκ τῶν κομήτων τῆς Κανόσης μίας τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Τοσκάνης οἰκογενειῶν. Ἦτο δὲ ὁ τελευταῖος μὴν τῆς ἀρχῆς ὅτε ἠδύκνησεν ὁ Ὑψιστος νὰ τῷ δωρήσῃ υἱόν, ὅστις ἔμελλε νὰ παράσχω αὐτῷ πολλὴν ἄμα δυσαρέσκιαν καὶ ὀδύην. Ἀπεράσιεν ἐπομένως νὰ καταλίπῃ τὴν δια-

μονὴν αὐτοῦ καὶ ἐπανέλθῃ εἰς Σαττινιανὸν τὴν ἰδίαν πατρίδα εὐθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα τοῦ βρέφους· ἐν τούτοις δ' ἔσπευσε ν' ἀπασχολήσῃ τοὺς λοιποὺς υἱοὺς εἰς τὴν ἐμπορίαν, ἐπιτήδευμα σοφδρα τιμώμενον ὑπὸ τῶν Φλωρεντινῶν καὶ εἰς τὸ ὅποιον ὤφειλον μέγα μέρος τῆς ἐαυτῶν δυνάμεως. Ἦδὴ δὲ ἐφαντάζετο διὰ τὸν ἀρτιγέννητον υἱὸν λαμπρότερον στάδιον, προορίζων αὐτὸν διάδοχον ἐν τοῖς πολιτικοῖς πράγμασι, καὶ νομίζων ὅτι ὁ μικρὸς Μ. Ἀγγέλος ἤθελεν ἀποβῆ ἡμέραν τινὰ δῆμαρχος, Γραμματεὺς, Πρέσβυς ἢ καὶ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας· τοσοῦτον ἀπεῖχε τοῦ νὰ φαντασθῇ ὅτι ἐν τῇ οἰκογενεῖα αὐτοῦ ἐγεννήθη οἰκοδόμος... ὡς ἔλεγε μετὰ ταῦτα ὁσάνκις κατελαμβάνετο ὑπ' ὄργης. Τὸ Ὑπέρτατον Ὄν, ὁ ἀπειρος ἐκεῖνος κύκλος, οὐτινος πανταχοῦ συναντῶμεν τὸ κέντρον, οὐδαμοῦ δὲ τὴν περιφέρειαν, κατὰ τὴν θαθεῖαν ρῆσιν τοῦ Pascal, προνοεῖ ὑπὲρ τῆς ζωῆς τῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Ἐν τῇ κόμῃ Σαττινιανῶν ὑπάρχει πληθὺς μεταλλείων, ἐνθα βλέπει τις πλειοτέρους ἐργάτας ἢ πεπαιδευμένους, καὶ ἡ μόνη τροφὸς, ἧτις εὐρέθη διὰ τὸν μέλλοντα ἀρχοντα, ἦτο σύζυγος λιθοξόου τινός. Τὸ παιδίον ἠξήθη εὐρωστον εἰς τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιον καὶ οἱ πρῶτοι αὐτοῦ κλαυθμυρισμοὶ ἀπεπνίγοντο ὑπὸ τοῦ τριγμοῦ τῆς πρίονος καὶ τοῦ κτύπου τῆς σφύρας ἐκκλονοῦν δὲ εἶναι νὰ φαντασθῇ τις ὅποσον ἡγανάκτησεν ὅτε θαλόντες μανδύαν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ καὶ ἀλύμματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ δόντες αὐτῷ γραμματικὴν τὸν ἐπιμψαν εἰς τὸ σχολεῖον, ἵνα διδαχθῇ ὑπὸ Φραγκίσκου τοῦ Οὐρβανάτου.

Τινὲς τῶν γονέων ὑπὸ ἐνοστήτου ὀρυθῆς καὶ κνιζμοῦ τινος φερόμενος θέλουσι νὰ διὰσσωσι τὰ ἴδια τέκνα νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς ἐπιτηδεύματα πρὸς τὰ ὅποια οὐδεμίαν αἰσθάνονται ἀγάπην καὶ κλίσιν. Γεννᾶται τις ποιητῆς ὡς ὁ Ὅθιδιος ἢ ὁ Πητράρχης; θέλουσι νὰ ἐμβάλωσιν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὸ βρωμαϊκὸν καὶ τὸ κανονικὸν δίκαιον. Ἄλλος γεννᾶται καλλιτέχνης ὡς ὁ Μ. Ἀγγέλος ἢ ὁ Κελλίνης; τὸν ἀναγκάζουσι νὰ ἐκμάθῃ τὴν ἐλληνικὴν καὶ τὴν λατινικὴν ἢ νὰ φύσῃ τὸν αὐλόν. Ἐν τῇ ἀνατροπῇ ταύτῃ τῆς φύσεως συμβαίνει ὅτι «optat ephippia bos piger, optat arare caballus». Δικαίως λοιπὸν ὁ Δάντης ἀνέκραγεν ἐν τῇ ἀγανακτήσει

αὐτοῦ·

Ma voi torcete alla religione

Tal che fu nato a cingersi la spada,

E fate re di tal ch'è da sermone;

Onde la traccia vostra è fuor di strada.

(Parad. 8. 145).

Ἄλλὰ δὲν ὠφελήθησαν ἀπαντες ἐκ τοῦ μαθήματος τούτου, καὶ πολλοὶ πατέρες θέλουσιν ἀκολουθήσει τὴν ὁδὸν ταύτην μέχρι τέλους κόσμου· ὁ Βωναρόττης ὁμῶς ἐνέδωκεν ἐπὶ τέλους καὶ ἔκλινεν, ὅτε ἐπεισθη πληρέστατα ὅτι ὁ υἱὸς ἐπρωτῆμα τὴν γλυφίδα μᾶλλον ἢ τὸν κλάμον.

(ἀκολουθεῖ)

Φ. ΑΙ ΜΕΝΤΟΣ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΓΡΥΠΑΡΗΣ

[Συνέχεια καὶ τέλος]

Ἀποθανόντος τοῦ Φωσκόλου, τῷ 1827, οἱ Ζακύνθιοι, ἵνα δείξωσι τὸν σεβασμὸν, ὃν πρὸς τὸν μέγαν συμπολιτὴν αὐτῶν εἶχον, ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ τῶν Λατίνων, ἐτέλεσαν μεγαλοπρεπῆς μνημόσυνον ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ φιλελευθέρου πολίτου καὶ ἀθανάτου αἰδοῦ τοῦ Γάφω ν καὶ Χ αρί τ ω ν. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ὁ ὑψηπετέστερος τῶν αἰδῶν τῆς Ἐλευθερίας, ὁ Σολωμὸς, ἀπήγγειλε λαμπρὸν λόγον. Καὶ ὁ Γρυπάρης, νέος τότε σφριγῶν, ἔχων μόλις τὸ εἰκοστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος, συνεκινήθη εἰς τὸν θάνατον ἀνδρὸς, οὗ τὰ γενναῖα καὶ φιλελεύθερα αἰσθήματα, εἶχον ἐνθουσιάζει πᾶσαν εὐγενῆ καρδίαν. Ὁ Γρυπάρης δὲν ἀπήγγειλε λόγον ἀλλὰ στίγους.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φωσκόλου ὁ συγγενὴς αὐτοῦ Κούρτζουλας συνέλαβεν τὴν εὐγενῆ ἰδέαν νὰ φέρῃ τὰ κόκκαλα τοῦ συμπολίτου του εἰς Ζάκυνθον, καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, οἱ Ζακύνθιοι προσέφερον καὶ χρήματα διὰ τὰς δαπάνας τῆς μετακομιδῆς, ἀλλὰ δυστυχῶς, τὰ ἱερὰ κόκκαλα ἔμενον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἕως ὅτου ἡ Ἰταλία τὰ ἔλαβε καὶ ἔθυσεν αὐτὰ ἐν τῷ Παρθέω παρὰ ἐκείνοις

τῶν μεγάλων ἰταλῶν. Ὁ Σ. Ρώμας καὶ ὁ ἱστοριογράφος Χιώτης διεμαρτυρήθησαν, ἀλλὰ ἀργά. Ἀργὰ ἐπίσης ὁ Δῆμος ἔκαμε τὴν αἴτησιν. Ὁ Γρυπάρης συνηγόρει ὑπὲρ τῆς μετακομιδῆς καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐγράψεν ἀρκετοὺς ἀνομοιοκαταληκτοὺς στίχους, ἔχοντας τὸν τίτλον Ὁ π τ α σία τοῦ Φωσκόλου, δι' ὃν ὁ Φωσκόλος παραπονεῖται μετὰ τοὺς Ζακυνθίους ὅτι τὸ κορμί του κοιμᾶται ἐν χόματι ἀγγλικὰ νόθα γιὰ αὐτόν. Εὐχαριστεῖτο περιγράφων ἦθη τινὰ τῆς Ζακύνθου τὰ ὅποια ἐνόμιζε κακὰ, οὕτω δι' ἐνὸς ποιηματίου καταφέρεται κατὰ τῆς ἐπικρατούσης τῶν ἡμερῶν του ἰδέας ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦνε αἱ κόραι κλεισμέναις καὶ δὲν εἶδοντο αὐταῖς ἐλευθέρα ἀνατροφή. Ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τοῦ περιορισμοῦ ἐκεῖνον ἐγένοντο πολλὰ καταχρήσεις.

Ποῖος λέγει νὰ εἶν' κλεισμέναις
Κόραι, σὺν φυλακισμέναις,
Καὶ νὰ βλέπῃς σὺ οἰκίας
Μελιούνια τζελουζίκαις
Ποῦτε ὁ ἥλιος δὲν ἔμπορεῖ.
Στὸ παράθυρο νὰ ἐμβῆ;
Καὶ ἡ μακρὰς ποῦ πγαίνου,
Ποῖος λέγει, νὰ μᾶς πέρνου
Θυγατέρες τους κοντὰ
Εἰς τὰ τόσα ἀρχοντικά,
Παρὰ σπῆτι νὰ τ' ἀφίνου
Μὲ ταῖς δούλαις, νὰ ταῖς δίνου
Συμβουλίας κακαῖς, μαρταῖς,
Καὶ νὰ ἀκούν βρωμολογίας;
Καὶ λαμβάνοντας γαμπρὸ
Τέτοια νῆχουν γιὰ προικιοῦ,
Καὶ ἔτσι οἱ ἄνδρες οἱ κκοῖ
Νὰ ἀποδείχωνται κακοὶ
Μὴ μπορῶντας νὰ βραδῶν
Τὰ αἰσχρὰ λόγια, ποῦ ἀγκρακοῦν
Ἄπο τέτοια ἀνατροφή
Βρωμερότατη, κακῆ.
Καὶ γιὰτὶ νᾶνε κλεισταῖς;

Καὶ καθεὶς νὰ μὴ τῆ ἔξερῃ
Παρὰ πότε χέρι, χέρι.
Ποῦ εἶ τὴν σφρανωθῆ,
Ποῦ τὸν πέρνου οἱ δικοὶ,
Ἦσάν ὄρηνο ἐδεκεῖ.
Καὶ ἂν ἡ νῆα εἶνε κουστῆ
Ἦ τρυφῆ ἢ κκαρφλῆ,

Ἡ ἀκοῦς εἰς τὴ καρδίαν
 Ὅχι κλίσι παρὰ ὀχτρία,
 Ἐχεις χρέος νὰ τὴν πάρῃς,
 Εἰδεμὴ βγαίνουν οἱ δικαί
 Καὶ ἀρχινοῦν κατατρεγμοῦς
 Ὑβρισιαῖς καὶ σκοτομοῦς....

Ἡ περιγράφει ἔπειτα τὸ κακὸν, τὸ ὁποῖον προ-
 ἔρχεται ἐκ τοιούτων εἰδῶν γάμων, καὶ ἀκο-
 λούθως:

Τέτοια ἀπόκρυφα ἔχει ἡ φύσις
 Κι' ὅποιος θέλει νὰ γνωρίσῃ
 Σκοτισμένα πάντα θρέσκει
 Καὶ μὲς τὴν ἀρχὴν τους μνῆσαι,
 Κρίμα στὴν ἀλαζονίαν
 Πόχουμεν καὶ φαντασίαν
 Νῆμεθα βαρβαρικά
 Ἀγριοὶ καὶ λογικαὶ
 Πούτε στὴν Ἀμερικὴν
 Τὴν βαθεῖαν ἐρημικὴν
 Τέτοια ἦθη βρωμισμένα
 ἔβλεπε μακροχρόνια.
 Λοιπὸν, πάω, καὶ οἱ τρόποι
 Πόινε στὴ λοιπὴν Εὐρώπῃ
 Νὰ γενοῦν πρέπει καὶ ἐδῶ
 Στὸ Νησάκι τὸ μικρὸ
 Κ' ἔτσι ὅλοι εὐτυχημένοι
 Θεὸς νὰ ἦνε οἱ πανδραμενοί.

Ὁ Γρυπάρης βεβαίως εἶχε κλίση εἰς τὴν
 διδακτικὴν ποιήσιν, διὸ ἔκαμε πλῆθος Σατυ-
 ρῶν, ἐξ ὧν τινεὶ εἶνε διδακτικώταται καὶ
 ἀξίαι ἀναγνώσεως. Καταφέρεται κατὰ τῶν τυ-
 ράννων, τῶν φιλαργύρων, τῶν προσκυνοῦντων
 τὰ πλοῦτη, τῶν ἀδικούντων, τῶν σωδομητῶν,
 τῶν κακῶν πολιτῶν, τῶν ἐγωιστῶν, τῶν μὴ ἀ-
 γαπῶντων τὴν μελέτην καὶ τὴν πρόοδον, τῶν
 υπερηφάνων καὶ ἄλλων πολλῶν μαστίγων τῶν
 κοινωνιῶν. Δυστυχῶς, ὁ βίος αὐτοῦ ἦτο πε-
 πληρωμένος θλίψεων καὶ πικριῶν, διὸ καὶ
 πολλάκις ἡ Μοῦσα τῷ ἔδωκε δεινούς ὀϊ-
 στούς, δι' ὧν κατετόξευεν ἐκείνους, οἵτινες
 τὸν ἔβλαπτον. Ὁ Γρυπάρης ἐνίοτε ἐλησμονεῖ
 τὰς ἀπέψεις τοῦ διασήμου Σατυρογράφου
 Μεντζίνη.

Ciascun che vede farsi aperto e nudo
 Ciò che vorria nascosto, arma la mano
 Alla vendetta, e a te di sé fa scudo.

Tu, s'hai fior di giudizio intero esano
 E s'hai la penna di prudenza armata,
 D'a' veri nomi ti terrai lontano.

Ἐν Ζακύνθῳ ἔθεωρεῖτο κατὰ τοὺς χρόνους
 του, ὁ κατ' ἐξοχὴν σατυρικός καὶ εἰς αὐ-
 τὸν ἀπέδιδον πᾶσαν σάτυραν.

ἔβλεπε πρῶτον φοβερὸν
 Καὶ πολλὰ συγανερὰ
 Κάθε σάτυρα, σποῦ γένη
 Τὸ ὄνομά μου ἐμὲ νὰ ἐγαίνῃ,
 Τὸ πῶς πάντα ἐγὼ τὴ κίνω
 Κ' εἰς ἕβρισαι τὸν κόσμον ἔβλεπε.
 Ἄξιος ὀρκίζω στὴ θρησκείαν
 Πῶς ἀφοῦ δὲν ἔχω αἰτία,
 Ἡ' ἄνθρωπον δὲν σατυρίζω
 Καὶ κανένα δὲν ὑβρίζω
 (Μ' ὅλον πούμαι φυσικὸς
 ἔμπειρος σατυρικός) κλ.

Εἰς ἄλλο ποιημάτιον

Σατυρικός κοινῶς ὅλοι μὲ κράζουν.
 Δὲν λέγω πῶς δὲν ἔκαμα καμμία
 Τὴν ὥραν, ποῦ οἱ ἄνθρωποι μὲ περρίζουν
 Καὶ δίχως νὰ μιλῶ μοῦ δίνουν αἰτία.

Πῶς τοὺς εἶπε νὰ μὲ κατασπαράξουν
 Τὸν νοῦν, τὴ ψυχὴ καὶ τὴ καρδίαν,
 Καὶ ὡς κάκιστον ἐχθρὸν νὰ μὲ κυττάζουν
 Ν' ἀληθμονοῦν τὴ κάθε εὐεργεσίαν κτ.

Οἱ σάτυραί του ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν του
 ἦσαν ἀπειροὶ καὶ οὐχὶ ὅλοι ἀντεγρόφησαν
 μετὰ τῶν ἄλλων ποιήσεών του.

Ἐχω σάτυρας πολλὰς γεννημένας
 Δ' ἐκείνους, ποῦ μ' ἔβλαψαν

Ὅμως δὲν τὰς ἔχω δῶ μέσα γραμμέναις κλ.

Ὁ Γκυόστης συνείθιζε νὰ λέγῃ ὅτι δὲν
 ἔχει ἀξίαν βιβλίον τι, se non rifà la gen-
 te. Τοιαύτης ιδέας ἦτο καὶ ὁ Γρυπάρης
 ὅστις ἤθελε νὰ ἦνε, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, δι-
 δακτικός, ὡς μαρτυροῦσι πολλὰ τῶν ποιη-
 μάτων, ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ βίου
 του ἔτη. Ὅμως μετὰ τῶν ἀνεχθόντων ὑπάρ-
 χουσι καὶ τινεὶ σίλλοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν
 ἢ σάτυραὶ ἢ γελοιογραφίαι πολὺ αἰσχραῖ.
 Πολλὰ εἶνε, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, αἱ ἠθικαὶ
 σάτυραί του, ὧν ἡ ἀνάγνωσις ἤθελε ἦνε ὠφέ-
 λημος, καὶ τιμὴν νὰ περιποιῶσιν εἰς τὸν Γρυ-
 πάρην. Ἐκ τῶν σατυρῶν τούτων δὲν δημο-
 εῖομεν τώρα οὐδὲ περιχοπὰς, ἐπειδὴ σκοπὸν
 ἔχομεν νὰ δημοσιεύσωμεν προσεχῶς πραγ-
 ματεῖαν φέρουσαν τίτλον ἢ Σάτυρα ἐν
 Ζακύνθῳ. Ἡ Ζάκυνθος διακρίνεται καὶ εἰς
 τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ποιήσεως. Ὁ Κουτούζης,
 ὁ Σαβόγιας, ὁ Σολωμός, ὁ Γουζέλης, ὁ Αὐξέν-
 τῆς, ὁ Δανιέλῆς, ὁ Κατήφορος, ὁ Γεώρ-

γιος Ρώμας, ὁ Πατρινός, ὁ Ηελεκάτης καὶ
 ἄλλοι ἔγραψαν τινὰς καλὰς διδακτικὰς σα-
 τύρας. Ὁ λαὸς τῆς Ζακύνθου ὦν φύσει εὐ-
 φυῆς ἔχει ἔμπροσθεν καὶ τὸ σατυρικὸν πνεῦ-
 μα, καὶ ἐνίοτε ἀπὸ ἀπλοῦς ἀνθρώπους ἀκούει
 τις αὐθόρμητον τὸ ἰσπανικὸν ἐκεῖνο πνεῦ-
 μα ricarseso καὶ τὸ esprit frondeur ἢ gau-
 lois τῶν Γάλλων.

Οἱ τόνοι τῆς Μούσης τοῦ Γρυπάρη δὲν
 ἦσαν μόνον ἐρωτικοὶ καὶ σατυρικοὶ, ἀλλὰ καὶ
 πατριωτικοί. Ἠγάπα τὴν Ἑλλάδα δι' ἀρ-
 γοῦ ἐρωτος ὡς φαίνεται εἰς διάφορα ποιη-
 μάτα καὶ εἰς προσετὶ πόθον μέγιστον ἵνα
 ἐνωθῇ ἡ Ἑπτάνησος μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀ-
 πεβίωσεν ὅμως πρὶν ἢ ἰδῆ τὴν ποθητὴν του
 Ἐνωσιν, καθότι τῇ 17 Σεπτεμβρίου τοῦ 1861
 ἐγκατέλειπε τὸν κόσμον. Ἴδου τίτλοι τῶν
 τῶν πατριωτικῶν καὶ πολιτικῶν ποιημάτων του
 Περὶ Ἐλευθερίας, δι' οὗ χαιρεται ὅτι εἶ-
 χε φθάνει εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους ἡ Ἐλευθε-
 ρία—Ἡ ψευδοελευθερία—Ὁ μέγας ὄρκος
 τῶν Ἑλλήνων—Ἡ ελευθερία τῆς Ἑλλάδος,
 ἢ τὸ Συναγαγὸν τῶν Ἑλλήνων—Ἡ σύγκλη-
 τος—Εἰς τοὺς Γερουσιαστὰς Ἑπτανήστου—
 Διάφορα ποιήματα πρὸς τοὺς βουλευτάς,
 γερουσιαστὰς τῆς Ἰονίου Πολιτείας, ἔτι δὲ
 πρὸς τὸν ἀρμόστην Νούγγετ—Κατὰ τοῦ
 Κρόδικος—Πρὸς τὸν ἐχθρὸν τῶν Ἑλλήνων
 —Κακοὶ νόμοι τῆς Ἑπτανήστου—Νουθεσία
 εἰς τὴν ἰονικὴν Κυβέρνησιν—Συμβουλαὶ εἰς
 τὸν Δημήτριον Σολωμόν ἑπαρχον—Εἰς Γε-
 ὄργιον Κομοῦτον—Κατὰ τῆς Μοναρχίας—
 Τὰ καταχθόνια ἔργατα—Πρὸς τοὺς Ἐκλο-
 γεῖς—Κατὰ τῶν Μεταρρυθμιστῶν—Ἐπὲρ
 τῶν Ριζοσπαστῶν—Κατὰ τῶν Ζακυνθίων δι-
 καστῶν—Κατὰ τῶν μὴ ριζοσπαστῶν ἐπαρχων
 —Κατὰ τοῦ Ἀμερολήπτου—Κατὰ τοῦ Οὐ-
 ἄρδου—Παρατηρήσεις πρὸς τὸν ἀρμόστην—
 Πρὸς τὸν Γλάδστονα—καὶ διάφορα ἄλλα
 ποιημάτια μετὰ ὅλα ριζοσπαστισμοῦ καὶ
 μίσους κατὰ τῶν καταχθονίων, τῆς Προστα-
 σίας ἐνίοτε δὲ καὶ περιφρονήσεως κατὰ τῶν
 μεταρρυθμιστῶν.

Καὶ ὁ Γρυπάρης ἀνῆκει βεβαίως εἰς τὴν
 παρελθούσαν ποιητικὴν γενεάν καὶ οὗτος ἔ-
 φάλλε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀπελευθερώ-
 σεως τῆς πατρίδος. Ὁ πατριωτισμὸς αὐτοῦ
 καὶ ὁ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἔρως εἶνε ἀγνω-
 στος ὄντων θεσθαμμένων ἐντὸς τοῦ συρταρί-
 ου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Δημητρίου, τὰ ἐθνικὰ καὶ
 πολιτικὰ αὐτοῦ ποιήματα εἰς ἃ ὅμως, δέον

νὰ θαυμάσωμεν μᾶλλον τὸν ἐνθουσιασμὸν του.
 Τῆς Ζακύνθου ἡ πατριωτικὴ ποιήσις τῶν
 χρόνων ἐκείνων, πράγματι ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ
 καὶ ἀγνοῦ φιλοπατρίας, ἦτο ἐνθους. Αἱ ποιή-
 σεις τοῦ Σολωμοῦ, Κάλθου, Τερτσέτη, Κ.
 Ρώμα, εἶνε γνωσταί, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ ἄλ-
 λων εἰσίνετι ἀγνωσταί, περὶ ὧν προσεχῶς.

Ἡ ποιήσις τοῦ Γρυπάρη διεκρίνετο διὰ τὴν
 φυσικότητα τοῦ αἰσθήματος εἰς τὰ ἐρωτικά,
 τὸ ὑγιὲς τῆς φαντασίας καὶ εὐγένειαν τῶν
 ἰδεῶν εἰς τὰ διδακτικά, τὴν ἀφοσίωσιν πρὸς
 τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰ ἐθνικὰ καὶ πολιτικά.
 Γράφων μετεχειρίζετο πάντοτε σύγγραμμα
 γλώσσης δημοτικῆς καὶ καθαρευούσης. Ὁ
 στίχος αὐτοῦ ἔστειρετο ἀρμονίας, ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ, καὶ δὲν προσεῖχεν ἰδιαζόντως εἰς τὴν
 εὐρυθμίαν ἅμα δὲ καὶ φυσικὴν κατὰ τὰς
 τῶν λέξεων. Ἐν τῇ στιχογραφίᾳ καὶ τῷ ὄρει
 παρημέλει τὴν τέχνην. Τέχνην δὲ ἐννοοῦμεν
 οὐχὶ ἐκείνην, ἥτις βλάπτει τῆς ἐκφράσεως
 τὴν ἀφέλειαν, ἀλλὰ ἐκείνην, ἥτις γεννᾶται
 αὐθορμήτως ἐν τῇ ψυχῇ ἀληθοῦς καλλι-
 τέχνου, πρὸς ἀληθῆ διατύπωσιν τῆς ιδέας καὶ
 πρὸς χρωματισμὸν τῆς ποιητικῆς ἐκφράσε-
 ως. Ἐγράψε καὶ ἰταλικούς στίχους, ἀλλὰ
 ἀνεπιτυχῶς. Τῷ 1849, τύποις Κ. Ρωσο-
 λύμου, ἐξέδωκε τὸ πρῶτον φυλλάδιον τῶν
 ἐρωτικῶν λυρικῶν, φέρον τὸ ῥη-
 τὸν τοῦ Ὀμήρου «Αὐτοδίδακτος δ' εἰμὶ θε-
 »ός δέ μοι ἐν φρεσὶν οἶμας παντοίας ἐνέφυ-
 σεν». Τῶν λυρικῶν τούτων ἐξεδόθησαν
 διάφορα φυλλάδια. Τῷ 1852, τύποις Σ. Χ.
 Ραφτάνη, ἐξέδωκε φυλλάδιον διαφόρων δι-
 δακτικῶν ποιημάτων. Ὁ ἀξιότιμος αὐτοῦ
 υἱὸς Δημήτριος, εἶναι κάτοχος τριῶν βιβλί-
 ων τῶν χειρογράφων τοῦ ποιητοῦ, εὐχῆς ἐρ-
 γον ἦτο ἂν ἐδημοσιεύοντο τὰ ἐκλεκτότερα
 τῶν ἐρωτικῶν, διδακτικῶν καὶ πατριωτικῶν
 αὐτοῦ ποιήσεων.

Σ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ.

ΤΟ ΠΛΟΙΑΡΙΟΝ

ὄνειροπόλημα

(Κατὰ τὸ Ῥομουνικὸν τῆς Μαρ. Ροζέτη)

Ἐρειδομένη τὴν πρῶτην ταῦτην ἐπὶ τοῦ περὶ
 μου, ἐκράτουν τὴν ἐπιστολήν σου καὶ ἐσκε-
 πτόμη: Νὰ γράψω! θεσπίζω, ἀλλὰ τί;

τὴν ἐπιστολήν.

Τί συνέβαιναν ἄρα ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Ἀναστασίας; Ποῖον ἰσχυρὸν πάθος ἠνάγκασεν αὐτὴν ν' ἀποθήσῃ τὸν ὠραιότερον καὶ πλουσιώτερον ἐκ τῶν Φαρμαριωτῶν νεανιῶν; Μήπως μυχία τις ἀντιπάθεια εἰς ἐκείνους αἵτινες αὐτομάτως γεννῶνται ἀλλ' οὐδέποτε καὶ αὐτομάτως παοέρχονται; ἢ μήπως ἕτερον πάθος, ἕτερός τις ἔρωσ ἐπλήρωσ τὴν ἀλαζόνεια καρδίαν της, ὥστε δὲν ὑπῆρχε τόπος διὰ τὸν Ἀλέξανδρον;

Ἄλλ' ἡ ἐσπέρα εἶχεν ἐπέλθει ἐκρινῆ, ἀνέφελος καὶ ἀστροφώτιστος ἐσπέρα. Ἀνὴρ εὖρην μανθῶν περιβεβλημένος καὶ φανὸν κεκαλυμμένον κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του ὤθησε τὴν σιδηρᾶν κηκλιδωτὴν θύραν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κήπον. Ἐβιάδιζεν ἀκροποδητεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δένδρων καὶ ἐπιμόνος ἐβύθιζεν ἐν τῷ σκότει τὸ βλέμμα του.

— Τίς εἰ; ἤκουσθη αἶφνης γλυκὺς ἦχος ἐκ τοῦ πλαγίου.

— Ἰὸς τῆς ἀγάπης ἀπήντησεν ὁ ἄγνωστος καὶ ἀποκαλύψας τὸν φανὸν του διηύθυνεν αὐτὸν πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἦρχετο ἡ φωνή. Αἱ ἀκτίνες τοῦ φωτὸς κατηύχασαν τὸν κορμὸν ἐνὸς δένδρου καὶ ἐν ἐδώλιον καὶ τὴν εὐγενῆ καὶ ὑπερήφανον μορφήν τῆς καθημένης Ἀναστασίας.

— Πρὶν μοῦ εἰπῆς τὴν καλὴν ἐσπέραν, τῷ εἶπεν αὕτη, ἐπιθυμῶ νὰ μάθω τίς εἶσαι, πόθεν ἔρχεσαι καὶ τί ζητεῖς διαβαίνων καθ' ἐκάστην ἐκ τῆς οἰκίας μου. Διὰ τοῦτο καὶ μόνον σοῦ ἔχω δώσει συνέντευξιν κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν τῆς νυκτός.

— Ὀνομάζομαι Δημήτριος Μακρὸς ἀπήντησεν ὁ ἄγνωστος. Ὁ πατήρ μου εἶναι ὄπλαρχηγὸς ἐν Ναυπλίῳ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Ἐνετῶν, δυσχερестηθεὶς δὲ πρὸς αὐτοῦς μ' ἐστειλεν ὅπως διαπραγματευθῶ τὴν πρὸς τοὺς Τούρκους παράδοσιν τοῦ φρουρίου. Εὐχαρίστως ἐδέχθην τὴν ἐντολήν, ὅπως ἀναπαυθῶ ὀλίγον ἀπὸ τοῦ κόπους τῶν μαχῶν, ἀλλ' εἶδον τώρα ὅτι οὐδὲν εἶναι οἱ κίνδυνοι τοῦ πολέμου καὶ αἱ σφαῖραι τῶν ἐμβροθῶν ἀπέναντι τῆς φλογὸς ἣτις ἐρίφθη ἐπ' ἐμοῦ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν σου. Ἰδοὺ σοὶ ἀπεκάλυψα πλῆρες τὸ μυστικόν μου· εἶσαι εὐχαριστημένη;

Καὶ ἤρξατο ἀφηγοῦμενος τὴν ἱστορίαν τοῦ αἰσθημάτων του. Παρατηρῶν τις αὐτὸν ἤθελεν ἀναγνωρίσει τὸν φουστανελλοφόρον, ὅστις τὴν πρῶταν διήρχετο τῶν παραθύρων τῆς Ἀναστασίας.

Αὕτη δὲ; Βεβυθισμένη εἰς ἐκστασιν καὶ παραδεδομένη εἰς ρεμβασμοὺς ἤκουε τὴν τραχίαν φωνὴν του καὶ ἠρᾶσθε αὐτὸν διηγούμενον ποικίλας περιπετειάς τοῦ βίου του. Τὸ πᾶν δι' αὐτὴν συνεκεν-

τροῦτο ἐν τῷ στενῷ ἐκείνῳ καὶ ὑπὸ δένδρων περιπεραγμένῳ χώρῳ, ἐν τῇ ἀνεπισθίτῳ φωτιζομένῳ σκοτίᾳ ἐκείνῃ τῆς νυκτός ἐν τῷ ἀριστῷ συναισθηματικῆς τῆς ἐρημέρου εὐδαμονίας.

Οὐδ' ἔλειψαν αἱ διαθεβαίωσεις τοῦ ἀμοιβαίου ἔρωτος.

Ἄν οἱ ποιητὰ κατὰ τὰς ἐρωτικὰς συνδιηλέξεις ὡς περιστέφανον, παρενθέτουσι τοσαύτην ποικίλαν ἐκφράσειον καὶ ὕψος ιδεῶν, τοσαύτας τετορευμένας ἐκλεκτάς καὶ εὐλόγους λέξεις, τοῦτο πράττουσι διότι αἰσθάνονται τὴν ἀδυναμίαν νὰ παραστήσωσι τὴν γλυκύτητα ἐκείνην ἣν ἐνέχουσιν αἱ ἐκ τῶν χειλέων τῶν ἐραστῶν προφερόμεναι ἀπλᾶ καὶ κοινὰ πάντοτε φράσεις καὶ τὸν ἀνέκφραστο τόνον μεθ' οὗ αὐτὰ λέγονται. Δὲν θὰ περιεβῶμεν νὰ παραστήσωμεν αὐτὸν θὰ ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς τὸ νὰ ἤθελε τις διὰ τῆς σμιλῆς ἢ τῆς γραφίδος νὰ ἐκφράσῃ τὸν στεναγμὸν τῆς τεθλιμμένης καρδίας; ἢ τὴν χρυσῆν ἀπύχνησιν τῆς φωνῆς τοῦ μῦθου τὰς πρώτας λέξεις ψελλιζόντος καὶ μονολογοῦντος; νηπίου. Μόνον ἡ μουσικὴ δύναται νὰ ἐπέμβῃ ἐνταῦθα καὶ αὕτη μόνη κατορθοῖ διὰ τῶν τόνων αὐτῆς; καὶ φθάσῃ τὴν ἄρμονίαν ἐκείνην καὶ νὰ κινήσῃ πάσας τὰς χορδὰς τῆς συγκινομένης καρδίας.

Τὰ δὲ χεῖλη αὐτῶν, ἅτινα ἐπὶ μακρὸν ἀντήλλασσον μειδιάματα ἀντήλλαξαν ἦδη πυρῆσσοντα τὸ πρῶτον φίλημα καὶ ἡ Ἀναστασία, ἡ ἀλαζὼν ἐκείνη κόρη, ἠσθάνθη ἑαυτὴν τοσοῦτον πρὸ τοῦ ἔρωτος ταπεινωθεῖσαν ὥστε τὸ φίλημα ἐκείνο τῇ ἐφαινότο ὅτι ἐνεῖχε πολὺ πλεῖονα πικρίαν ἢ ἡδύτητα.

Ἡ ὥρα παρέργετο ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ συνδιηλέξις αὐτῶν πάντοτε περὶ τὰ αὐτὰ περιεφερόμενη καὶ ἐν τούτοις πάντοτε νέα.

— Ὁρκίσθητι, εἶλεγεν, ἡ Ἀναστασία, ὅτι ἀληθῶς ὁ ἔρωσ σου εἶνε τοσοῦτον σφοδρὸς ὅσον μοῦ τὸν περιγράφεις. Ὁρκίσθητι ὅτι οὐδέποτε θὰ μὲ λησμονήσῃς...

— Ναι, τὸ ὀρκίζομαι ἀπήντησεν ἐκείνος, τὸ ὀρκίζομαι εἰς τοὺς ἀνοθεὺς ἡμῶν λάμποντας ἀστέρας...

Καὶ ἔσπευσε πρὸς τὰ ἄνω τὰ βλέμματα, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ πρῶτον ἀσπροχίτωνος οὐρανοῦ εἶδε κινουμένους καματεμένας ὄγκους ἀνά τὸν οὐρανίον θόλον.

(ἔπεται συνέχεια)

A. S. MATESSIS

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μετὰ τὸ Ἄγγελος (Φ. Δι Μέντος).— Διονύσιος Γρωπάρης· συνέχ. καὶ τέλος (Σ. Δε Βιάζης).— Τὸ πλεῖστον, ὄνειροπῶλημα (Γ. Α' Βαλαβάνης).— Ἀναστασία, διήγημα· συνέχ. (Α. Μάτεσις).

ΤΥΠΟΙΣ Σ. ΚΑΥΟΚΕΦΑΛΟΥ